

مقدمه ناشر

ماجرای من و دین و زندگی

معلم معارف ما کلاً درس نمی‌داد! در واقع فکر کنم کلاً علاقه‌ای به آموزش نداشت! هیچی دیگه ... یه روز کاسه صبر من لبریز شد و با احترام به ایشون گفتم: «آقا اجازه؟! می‌شه درس بدید و نکات کتاب رو بگید؟» ایشون هم به یکی از دوستان من گفتند: «از روی کتاب بخون!» دوست من هم متن کتاب رو با صدای بلند خوند و پس از اتمام روخوانی دوستم، معلم گرامی ما به ادامه صحبت‌های قبلیش پرداخت! این‌جا بود که فهمیدم نباید درخواست بی‌مورد از معلم داشته باشم! بعدش رفتم سراغ این کتاب کمک‌آموزشی و اون کتاب کمک‌آموزشی، که باز هم دیدم اون‌ها هم کاری جز رونویسی کتاب درسی نکردن! این موضوع شده بود دغدغه‌م که بالأخره وقتی محمد کشوری عزیز اومد کار رو شروع کنه، بهشون گفتم: «محمد جان! ما یه کتابی می‌خوایم که نکات مهم کتاب در اون مشخص باشه! جاهایی که در امتحان مهم‌تر هست، معلوم باشه! مطالب کتاب درسی دسته‌بندی شده باشه! کلاً هلویی باشه که وقتی پرید تو گلو، اون‌جا گیر نکنه! اونا هم گفتن چشم!!! حالا شما باید بگید این کتاب، دین و زندگی رو براتون آسون‌تر کرده یا نه؟ تو امتحانا کمکتون کرده یا نه؟ خیلی سبز با این کتاب بهتر شده یا نه؟ در واقع ما می‌خوایم بدونیم که با این کتاب چه اتفاقاتی براتون افتاده و چه ماجراهایی داشتید؟

مقدمه مؤلف

به نام خدا

در کتاب دین و زندگی، دین به راه و روش تعریف شده است. پس دین راه و روش زندگی یا همان سبک زندگی است که هدف از آن بهتر شدن رابطه آدمها با خودشان، دیگران و خداوندشان است. حتماً با یادگرفتن یک سری حرف خوب، آدمها خوب نمی‌شوند بلکه مثل همه کارهای دیگر، باید عمل کنیم تا آدمهای خوبی باشیم. شاید خوب زندگی کردن آن طوری که همه ما قبول داریم خوب است کار سختی باشد ولی اگر همه ما آدمهای بهتری باشیم دنیا خیلی جای بهتری برای زندگی خواهد بود. برای این که آدمهای خوبی باشید بهتر است در قدم اول کتاب «ماجرای بیست» را بخوانید!!

حالا بریم سراغ این که این کتاب را چه طور باید بخوانیم؟

❶ اول از همه، هر صفحه کتاب درسی را خطبه خط و نکته به نکته با دقت بخوانید. ما قسمت های مهم را هایلایت کردیم و پاسخ سؤال های داخل کتاب را هم همان جا برایتان نوشتیم.

❷ بعد باید به سراغ خلاصه جمع و جوری که کنار صفحه کتاب درسی نوشتیم، بروید. در این قسمت مطالب مهم آن صفحه دسته بندی شده و نکات مفهومی و ترکیبی و پیام آیات و احادیث بیان شده است.

❸ حالا برای این که مطمئن شوید این صفحه را یاد گرفتید، سؤال های امتحانی آن که زیر صفحه نوشته شده را پاسخ دهید. این سؤالات شامل فرم های مختلف سؤالات امتحان نهایی مثل آیات و احادیث، جای خالی، درست - نادرست، تستی، کوتاه پاسخ و پاسخ تشریحی است.

❹ برای جمع بندی و دسته بندی مطالب هر درس، به سراغ خلاصه نموداری آخر آن درس بروید.

❺ هر کسی که می خواهد حتماً نمره ۲۰ دین و زندگی را در کارنامه داشته باشد، قسمت «سؤال های دشوار» آخر هر درس را از قلم نمی اندازد.

❻ و در نهایت «آزمون جمع بندی درس به درس» برای محک زدن خودتان آماده شده تا ببینید چند مرده حلاجید.

❼ آزمون نوبت اول و دوم هم در انتهای این کتاب برای شب های امتحان آورده شده است.

باید از دقت نظرمهندس هاشمی تشکر کنم که با پیگیری و دقت مخصوص به خودش کتاب را خیلی بهتر نمود. خانم زهرا جالینوسی بیشتر از مؤلف کتاب برای آن زحمت کشیده و با حوصله زیاد این کتاب را به سرانجام رسانده است، باید از ایشان تشکر ویژه ای بنمایم. ساختار جدید و طراحی و تولید کتاب، حاصل زحمات بی وقفه دوستان واحد تولید است که همیشه با سرعت و کیفیت عالی کارها را به سرانجام می رسانند.

فهرست

درس هفتم: امامت، تداوم رسالت

- درس‌نامه و سؤال ۶۱
خلاصه نموداری ۷۰
سؤال‌های دشوار درس هفتم ۷۱
آزمون جمع‌بندی درس هفتم ۷۲

درس هشتم: جان و جانشین پیامبر ﷺ

- درس‌نامه و سؤال ۷۳
خلاصه نموداری ۸۰
سؤال‌های دشوار درس هشتم ۸۱
آزمون جمع‌بندی درس هشتم ۸۲

درس نهم: وضعیت فرهنگی، اجتماعی و ...

- درس‌نامه و سؤال ۸۳
خلاصه نموداری ۸۸
سؤال‌های دشوار درس نهم ۸۹
آزمون جمع‌بندی درس نهم ۹۰

درس دهم: احیای ارزش‌های راستین

- درس‌نامه و سؤال ۹۱
خلاصه نموداری ۹۶
سؤال‌های دشوار درس دهم ۹۷
آزمون جمع‌بندی درس دهم ۹۸

درس یازدهم: جهاد در راستای ولایت ظاهری

- درس‌نامه و سؤال ۹۹
خلاصه نموداری ۱۰۵
سؤال‌های دشوار درس یازدهم ۱۰۶
آزمون جمع‌بندی درس یازدهم ۱۰۷

درس دوازدهم: عصر غیبت امام زمان عجله تعالی فرجه

- درس‌نامه و سؤال ۱۰۸
خلاصه نموداری ۱۱۱
سؤال‌های دشوار درس دوازدهم ۱۱۲
آزمون جمع‌بندی درس دوازدهم ۱۱۳

بخش اول: تفکر و اندیشه

- درس‌نامه و سؤال ۸

درس اول: هدایت الهی

- درس‌نامه و سؤال ۹
خلاصه نموداری ۱۵
سؤال‌های دشوار درس اول ۱۶
آزمون جمع‌بندی درس اول ۱۷

درس دوم: تداوم هدایت

- درس‌نامه و سؤال ۱۸
خلاصه نموداری ۲۳
سؤال‌های دشوار درس دوم ۲۴
آزمون جمع‌بندی درس دوم ۲۵

درس سوم: آخرین پیامبر

- درس‌نامه و سؤال ۲۶
خلاصه نموداری ۳۰
سؤال‌های دشوار درس سوم ۳۱
آزمون جمع‌بندی درس سوم ۳۱

درس چهارم: معجزه جاویدان

- درس‌نامه و سؤال ۳۲
خلاصه نموداری ۳۸
سؤال‌های دشوار درس چهارم ۳۹
آزمون جمع‌بندی درس چهارم ۴۰

درس پنجم: مسئولیت‌های پیامبر ﷺ

- درس‌نامه و سؤال ۴۱
خلاصه نموداری ۴۹
سؤال‌های دشوار درس پنجم ۵۰
آزمون جمع‌بندی درس پنجم ۵۲

درس ششم: پیشوای اسوه

- درس‌نامه و سؤال ۵۳
خلاصه نموداری ۵۸
سؤال‌های دشوار درس ششم ۵۹
آزمون جمع‌بندی درس ششم ۶۰

سؤال‌های دشوار درس شانزدهم ۱۵۰
آزمون جمع‌بندی درس شانزدهم ۱۵۱

درس هفدهم: زمینه‌های پیوند

درس‌نامه و سؤال ۱۵۲
خلاصه نموداری ۱۵۷
سؤال‌های دشوار درس هفدهم ۱۵۸
آزمون جمع‌بندی درس هفدهم ۱۵۹

درس هجدهم: پیوند مقدس

درس‌نامه و سؤال ۱۶۰
خلاصه نموداری ۱۶۵
سؤال‌های دشوار درس هجدهم ۱۶۶
آزمون جمع‌بندی درس هجدهم ۱۶۶
پاسخ‌نامه تشریحی ۱۶۷

آزمون‌های نوبت اول و دوم

نمونه امتحان نوبت اول (آزمون شماره ۱) ۱۹۸
نمونه امتحان نوبت اول (آزمون شماره ۲) ۲۰۰
نمونه امتحان نوبت دوم (آزمون شماره ۳) ۲۰۲
نمونه امتحان نوبت دوم (آزمون شماره ۴) ۲۰۴
نمونه امتحان نوبت دوم (نهایی خرداد ۱۴۰۴) ۲۰۶
پاسخ سؤال‌های امتحانی ۲۰۸

درس سیزدهم: در انتظار ظهور

درس‌نامه و سؤال ۱۱۴
خلاصه نموداری ۱۲۱
سؤال‌های دشوار درس سیزدهم ۱۲۲
آزمون جمع‌بندی درس سیزدهم ۱۲۳

درس چهاردهم: مرجعیت و ولایت فقیه

درس‌نامه و سؤال ۱۲۴
خلاصه نموداری ۱۳۰
سؤال‌های دشوار درس چهاردهم ۱۳۱
آزمون جمع‌بندی درس چهاردهم ۱۳۲

درس پانزدهم: رهبری و مردم

درس‌نامه و سؤال ۱۳۳
خلاصه نموداری ۱۴۱
سؤال‌های دشوار درس پانزدهم ۱۴۲
آزمون جمع‌بندی درس پانزدهم ۱۴۲

بخش دوم: در مسیر

درس‌نامه و سؤال ۱۴۳

درس شانزدهم: عزت نفس

درس‌نامه و سؤال ۱۴۳
خلاصه نموداری ۱۴۹

آب، حیات بخش زندگی مادی

- نعمت بی نظیر خداوند
- جلوه زیبایی و طراوت
- ویژگی های آب
- مظهر پاکی و زلالی
- عامل ادامه حیات
- مایه حیات و اساس زندگی در جهان

آیه ۳۰ سورة انبیاء: ﴿وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ ...﴾

پیام آیه: آب مایه حیات و اساس زندگی در جهان است.

آیه ۴۹ سورة فرقان: ﴿لَنُحْيِي بِهِ بَلَدَةً مِّثْلًا﴾

پیام آیه: آب حیات بخش جهان مادی از جمله انسان هاست.

دین، حیات بخش زندگی معنوی

آیه ۲۴ سورة انفال:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ ...﴾

پیام های آیه: ۱- مخاطب آیه ایمان آورندگان هستند. ۲- حیات روح انسان و زندگی حقیقی او وابسته به پاسخگویی به دعوت الهی است. ۳- پذیرش دعوت پیامبر و خداوند از سوی انسان به او زندگی حقیقی می بخشد. (شرط زندگی حقیقی، پذیرش دعوت الهی است.)

نکته در ابتدای درس، آب مایه حیات بخش ذکر

شده است که این تشبیهی است برای حیات بخشی روحی و معنوی انسان:

طراوت بخشی آب به جسم انسان — طراوت بخشی دین به روح انسان

مایه حیات و اساس زندگی مادی — آب

مایه حیات و اساس زندگی معنوی — دین الهی

نکته منظور از اکسیر حیات بخش روح مؤمنان،

دین و هدایت الهی است که انسان با پذیرش آن و با ایمان

به خداوند می تواند به این اکسیر حیات بخش دست یابد.

تفکر و اندیشه

آب، نعمت بی نظیر خداوند، جلوه زیبایی و طراوت، مظهر پاکی و زلالی و عامل ادامه حیات است. در نبود آب، از آواز دلنشین پرندگان، طراوت و سرسبزی درختان و تبسم گل های زیبا و رنگارنگ طبیعت اثری نخواهد بود. آری، آب مایه حیات و اساس زندگی در جهان است.

﴿وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ﴾ (ترجمه: و هر چیز زنده ای را از آب قرار دادیم.)

انسان با آب نیازهای طبیعی و جسمی اش را برطرف می سازد و به طور کلی آب، حیات بخش جهان مادی، از جمله ما انسان هاست.

دین الهی — ﴿لَنُحْيِي بِهِ بَلَدَةً مِّثْلًا﴾ (ترجمه: تا به وسیله آن [آب]، سرزمین مرده را زنده کنیم.)

اما راستی حیات روح بشر وابسته به چیست؟ چه چیزی به روح و درون انسان شادایی و طراوت می بخشد؟ چگونه می توان به این اکسیر حیات دست یافت؟ با پذیرش دعوت خدا و پیامبر

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ

ای کسانی که ایمان آورده اید، دعوت خدا و پیامبر را بپذیرید؛ آنگاه که شما را به چیزی فرا می خواند که به شما زندگی حقیقی می بخشد.

سؤال های امتحانی

۹- آیه شریفه ﴿لَنُحْيِي بِهِ بَلَدَةً مِّثْلًا﴾ بیانگر چه مفهومی است؟

۱۰- با توجه به آیه شریفه ﴿وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ﴾ حیات جهان مادی وابسته به چیست؟

۱۱- مطابق با آیه شریفه ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾ حیات بخش زندگی معنوی اهل ایمان چیست؟

۱۲- کدام بخش از آیه شریفه ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾ شرط بهره مندی از زندگی حقیقی را بیان می کند؟

۱۳- کدام آیه شریفه دست یافتن بشر به اکسیر حیات را بیان می کند؟

۱) ﴿وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ﴾ یا حی

۲) ﴿اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾

۱۴- از دقت در آیه شریفه ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾ کدام مفهوم برداشت می شود؟

۱) دین، مظاهر حیات را ارج می نهد و به آن تشویق می کند.

۲) دین، زندگی بخش و مایه حیات حقیقی انسان است.

۱۵- آب نعمت بی نظیر خداوند و جلوه ..... و ..... و مظهر پاکی است.

۱۶- حیات بخش جهان مادی ..... و حیات بخش زندگی معنوی انسان ..... است.

۱۷- حیات روح بشر وابسته به چیست؟

علت ارائه برنامه‌های متفاوت از جانب مکاتب بشری

مقدمه اول: انسان به برنامه‌ای برای [۱] پاسخگویی به نیازهایش و [۲] تضمین سعادتش نیاز دارد.

مقدمه دوم: این نیاز انسان، نیازی دائمی و همیشگی است.

نتیجه: در طول تاریخ همیشه شاهد ارائه برنامه‌های متفاوت و گاه متضاد از طرف مکاتب بشری بوده‌ایم.

توضیح: مکاتب بشری برای این که نیازهای انسان را برطرف کنند هر کدام برنامه‌ای مطابق با افکار خود ارائه کرده‌اند که این برنامه‌ها چون از جانب مکاتب مختلف با افکار مختلف بوده، متفاوت و گاهی حتی متضاد هم هستند.

● در این جا چند سؤال مطرح می‌شود که در ادامه درس به پاسخ آن‌ها خواهیم رسید:

[۱] آیا می‌توان به مکاتب بشری اعتماد کرد؟

[۲] آیا انسان تنها با تکیه بر عقل خویش می‌تواند برنامه کاملی ارائه کند؟

[۳] برنامه مناسب برای سعادت انسان چه ویژگی‌هایی دارد؟

[۴] برنامه‌ای که سعادت دنیای انسان را در بر بگیرد کامل است؟

درس اول

هدایت الهی

همه ما، نیازهای کوچک و بزرگی داریم و خوشبختی و سعادت خویش را در برآورده شدن آنها جست‌وجو می‌کنیم، رضایت از زندگی را وابسته به میزان تأمین این نیازها می‌دانیم و همواره به دنبال برنامه‌ای هستیم که بتواند ما را به بهترین شکل، در برآورده ساختن این نیازها یاری کند.

احتیاج دائمی انسان به داشتن برنامه‌ای که

پاسخگوی نیازهایش باشد و سعادت او را تضمین کند، سبب شده است که در طول تاریخ همواره شاهد ارائه برنامه‌های متفاوت و گاه متضاد از جانب مکاتب بشری باشیم. این مکاتب با ادعای رساندن بشر به سعادت، برنامه‌های گوناگونی را ارائه داده‌اند؛ اما ...

آیا انسان می‌تواند تنها با تکیه بر عقل، برنامه کاملی برای سعادت خود ارائه دهد؟ **فیر؛ چون جواب همه پرسش‌ها را نمی‌داند.**

یک برنامه مناسب برای سعادت انسان باید چه ویژگی‌هایی داشته باشد؟ **فیر؛ زیرا انسان زندگی پس از مرگ هم دارد.**

آیا برنامه‌ای که فقط سعادت دنیای انسان را در بر بگیرد، کامل است؟ **فیر**

آیا می‌توان به مکاتب مختلف اعتماد کرد و زندگی را براساس برنامه‌های آنان بنا نهاد؟ **فیر**

همه ویژگی‌های انسان را در بر بگیرد و از راه سعادت او آگاه باشد.

سؤال‌های امتحانی

۱۸- نیاز انسان به هدایت، یک نیاز ..... است.

۱۹- انسان در زندگی به برنامه‌ای برای پاسخگویی ..... و تضمین ..... نیاز دارد.

۲۰- برنامه‌ای که انسان بتواند در طول زندگی بر آن تکیه کند، چگونه باید باشد؟

۲۱- ارائه برنامه‌های متفاوت و گاه متضاد از جانب مکاتب بشری در طول تاریخ، بازتاب کدام گزینه است؟

(۱) بینش‌ها و نگرش‌های خاص انسان موجب تمایل او به انتخاب هدف‌های متعدد می‌شود.

(۲) احتیاج دائمی انسان به داشتن برنامه‌ای که بتواند پاسخگوی نیازهای او و ضامن سعادتش باشد.

انواع نیازهای انسان

۱- نیازهای طبیعی و غریزی

این نیازها در واقع همان نیازهای مادی هستند.

ویژگی الف) خداوند پاسخ به این نیازها را در طبیعت آماده کرده است.

ب) انسان قدرت آگاه شدن از پاسخ به نیازهای طبیعی خود را دارد.

مثال: نیاز به آب و هوا، خوراک، پوشاک، مسکن و ...

۲- نیازهای برتر (اساسی)

الف) انسان با بالارفتن از سطح زندگی روزمره و اندیشیدن در افق بالاتر با آن‌ها روبه‌رو می‌شود.

ب) این نیازها برآمده از سرمایه‌های ویژه انسان مانند عقل و اختیار (سال دهم) است.

پ) سعادت انسان در گرو پاسخ درست به این نیازهای برتر است.

ت) این نیازها به تدریج به دل‌مشغولی و دغدغه و در نهایت به سؤال‌هایی تبدیل می‌شوند که انسان تنها با یافتن پاسخ آن‌ها آرامش پیدا می‌کند.

برخی از نیازهای برتر

۱- شناخت هدف زندگی

سؤال‌هایی که مربوط به «چرایی زندگی» است در این نیاز مطرح می‌شود. انسان می‌خواهد بداند:

۱) برای چه زندگی می‌کند؟

۲) کدام هدف است که می‌تواند با اطمینان خاطر زندگی‌اش را صرف آن نماید؟

عدم شناخت هدف حقیقی زندگی و دچار خطا شدن در شناخت هدف «علت» از دست دادن عمر

دعای امام سجاده علیه السلام: **خدایا ایام زندگانی ...**

پیام دعا: شناخت هدف زندگی بسیار مهم است و به این دلیل امام سجاده برای آن دعا می‌کند.

۲- درک آینده خویش

سؤال‌هایی که مربوط به «آینده انسان» پس از این دنیاست، در این نیاز مطرح می‌شود:

مثال: آینده او چگونه است؟ و آیا زندگی او با مرگ تمام می‌شود یا دفتر حیات او به شکل دیگری گشوده می‌گردد؟ و ...

نیازهای برتر

انسان همچون سایر موجودات زنده، یک دسته نیازهای طبیعی و غریزی دارد؛ مانند نیاز به آب، هوا، غذا و مسکن. خداوند پاسخ به این نیازها را در عالم طبیعت آماده کرده و قدرت آگاه شدن از آنها را نیز به انسان داده است؛ برای مثال، در وقت نیاز به آب و غذا احساس تشنگی و گرسنگی می‌کند و سراغ آب و غذا می‌رود. هنگام سرما و گرما، از مصالح موجود در طبیعت بهره می‌برد و برای خود پوشاک و مسکن تهیه می‌کند.

اما نیازهای انسان منحصر به نیازهای طبیعی و غریزی او نمی‌شود؛ زمانی که انسان، از سطح زندگی روزمره فراتر رود و در افق بالاتری بیندیشد، خود را با نیازهای مهم‌تری نیز روبه‌رو می‌بیند؛ نیازهایی که برآمده از سرمایه‌های ویژه‌ای است که خداوند به او عطا کرده است.^۱ پاسخ صحیح به این نیازهای اساسی است که سعادت انسان را تضمین می‌کند.

این نیازها به تدریج به دل‌مشغولی، دغدغه و بالاخره به سؤال‌هایی تبدیل می‌شوند که انسان تا پاسخ آنها را نیابد، آرام نمی‌گیرد. برخی از این نیازها عبارت‌اند از: **نیازهای برتر**

۱- شناخت هدف زندگی: انسان می‌خواهد بداند «برای چه زندگی می‌کند؟» و کدام هدف است که می‌تواند با اطمینان خاطر زندگی‌اش را صرف آن نماید؟ او می‌داند که اگر هدف حقیقی خود را **نشناخت**، یا در شناخت آن دچار خطا شود، عمر خود را از دست داده است و چنین کسی در حقیقت، «سرمایه وجودی خود» را از بین برده است. قرآن کریم می‌فرماید:

إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ

در حقیقت، زیانکاران کسانی‌اند که خودشان را دچار زیان کرده‌اند.

به همین خاطر، امام سجاده علیه السلام پیوسته این دعا را می‌خواند که:

«خدایا، ایام زندگانی مرا به آن چیزی اختصاص بده که مرا برای آن آفریده‌ای»^۲

۲- درک آینده خویش: انسان با این سؤال مهم و اساسی نیز روبه‌روست که:

«آینده او چگونه است؟» «آیا زندگی او با مرگ تمام می‌شود، یا دفتر حیات او به شکل دیگری گشوده می‌گردد؟» «اگر حیات، به شکل دیگری ادامه می‌یابد و انسان زندگی ابدی را پس از مرگ آغاز خواهد کرد، نحوه زندگی او پس از مرگ چگونه است؟»

«زاد و توشه سفر به جهان دیگر چیست؟» **اعمال افتخاری انسان چگونه باشد؟**

۱- با این سرمایه‌ها در درس دوم کتاب دین و زندگی پایه دهم با عنوان «بر پرواز» آشنا شده‌اید.

۲- سوره شوری، آیه ۴۵.

۳- وَ اسْتَغْفِرْ آبَائِي فَيَ مَا خَلَقْتَنِي لَئِمَّ. دعای مکارم الاخلاق.

۷

سؤال‌های امتحانی

۲۲- آیه شریفه «لنحیی به بلة میتاً» به کدام دسته از نیازهای انسان اشاره می‌کند؟

۲۳- دعای امام سجاده علیه السلام که فرمود: «خدایا ایام زندگانی مرا به آن چیزی اختصاص ده که مرا برای آن آفریده‌ای.» به کدام نیاز انسان اشاره دارد؟ **(نهایی انسان ۱۳۰۳)**

۲۴- پاسخ صحیح به نیازهای برتر، سعادت انسان را تضمین می‌کند. (درست - نادرست)

۲۵- نیازهای برتر انسان با اندیشیدن او در افق‌های بالاتری از زندگی روزمره نمایان می‌شوند. (درست - نادرست)

۲۶- آرامش انسان وقتی حاصل می‌شود که دغدغه و دل‌مشغولی‌های او به سؤال‌های اساسی ختم شود. (درست - نادرست)

۲۷- نیازهای برتر انسان برآمده از ..... است که خداوند به او عطا کرده است.

۲۸- نیازهای برتر به تدریج به ..... و بالاخره به سؤال‌هایی تبدیل می‌شوند که تنها با یافتن پاسخ آن‌ها انسان آرام می‌گیرد.

۲۹- ویژگی‌های نیازهای طبیعی انسان چیست؟ (۲ مورد)

ویژگی‌های پاسخ به نیازهای برتر

الف) کاملاً درست و قابل اعتماد باشد. — عمر محدود انسان

برای آموختن و تجربه پاسخ احتمالی و مشکوک کافی نیست.

ب) همه‌جانبه باشد؛ — انسان دارای ابعاد مختلفی است که

ارتباط کاملی با هم دارند و نمی‌توان برای هر بعد جداگانه

برنامه‌ریزی کرد.

نتیجه: تنها خدا می‌تواند به این سؤالات پاسخ دهد؛ زیرا:

۱) آگاهی کاملی از خلقت انسان، جایگاه او در نظام هستی

و ابعاد ظریف روحی، جسمی، فردی و ... دارد.

۲) سرنوشت پس از مرگ انسان را می‌داند و به عاقبت او علم دارد

شیوه هدایت خداوند

۱) خداوند هر دسته از مخلوقات را متناسب با ویژگی‌هایشان

هدایت می‌کند.

۲) انسان ویژگی‌های خاصی دارد که با بقیه موجودات

متفاوت است. — پس شیوه هدایت او متفاوت است.

۳) ویژگی‌های مهم انسان: **الف) توانایی تعقل و تفکر** **ب) قدرت**

اختیار و انتخاب

۴) هدایت انسان از مسیر این دو ویژگی می‌گذرد.

از طریق پیامبران فرستاده می‌شود.

انسان در این برنامه تفکر می‌کند. (عقل)

با پی‌بردن به ویژگی‌های آن، این برنامه

را انتخاب می‌کند و در زندگی به کار

می‌بندد. (اختیار)

انسان با به کار بردن این برنامه، به هدف

خلقت خود می‌رسد.

برنامه هدایت الهی

انسان با عقل خود در پیام الهی تفکر می‌کند.

با کسب معرفت و تشخیص بایدها و نبایدها،

(اختیار) راه صحیح را می‌یابد و پیش می‌رود.

نکته: وحی الهی از طریق پیامبران پاسخ همه

سؤالات اساسی (بنیادین و برتر) انسان، یعنی هدف زندگی،

کشف راه درست زندگی و ... را در خود دارد.

مکاتب فکری مختلف از ابتدای تاریخ تا کنون، به این سؤالات پاسخ‌هایی داده‌اند و امروزه نیز بیش از گذشته بازار این پاسخ‌ها داغ است، به همین جهت هم، سرگردانی انسان امروز از گذشته بیشتر شده است.^۱

پاسخ به سؤالات اساسی باید حداقل دو ویژگی داشته باشد:

الف) کاملاً درست و قابل اعتماد باشد؛ زیرا هر پاسخ احتمالی و مشکوک نیازمند تجربه و آزمون است، در حالی که عمر محدود آدمی برای چنین تجربه‌ای کافی نیست، به خصوص که راه‌های پیشنهادی هم بسیار زیاد و گوناگون‌اند.

ب) همه‌جانبه باشد؛ به طوری که به نیازهای مختلف انسان به صورت هماهنگ پاسخ دهد؛ زیرا ابعاد جسمی و روحی، فردی و اجتماعی و دنیوی و اخروی وی، پیوند و ارتباط کامل و تنگاتنگی با هم دارند و نمی‌توان برای هر بُعدی جداگانه برنامه‌ریزی کرد.

با توجه به این دو ویژگی کسی می‌تواند پاسخ صحیح این سؤالات را بدهد که:

۱- آگاهی کاملی از خلقت انسان، جایگاه او در نظام هستی، ابعاد دقیق و ظریف روحی و جسمی و نیز فردی و اجتماعی او داشته باشد. — یعنی خداوند

۲- همچنین بداند که انسان‌ها، پس از مرگ، چه سرنوشتی دارند و دقیقاً چه عاقبتی در انتظار آنهاست.

«چنان فقرت در هیطه علم خداوند است.»

فعالیت کلاسی با توجه به توضیحات، بررسی کنید که

الف) آیا عقل انسان به تنهایی می‌تواند به این سؤالات اساسی پاسخ کامل و جامع دهد؟ چرا؟

ب) آیا انسان به تنهایی می‌تواند مسیر سعادت را طراحی کند؟ چرا؟

فقر نمی‌تواند، چون انسان آگاهی کاملی از خودش و آینده‌اش ندارد.

شیوه هدایت خداوند

حقیقت این است که انسان به تنهایی قادر به پاسخگویی به نیازهای برتر خود نیست؛ اکنون این سؤال مطرح می‌شود که آیا خداوندی که در دستگاه عظیم خلقت به نیازهای طبیعی و غریزی انسان پاسخ داده، انسان را در وادی نیازهای برتر و متعالی سرگردان رها کرده است؟ یا او را در این زمینه نیز راهنمایی و هدایت نموده است؟

خداوند آفریدگاری (حکیم) است؛ نه تنها انسان، بلکه هیچ مخلوقی را بدون هدایت رها نکرده

۱- برای آشنایی با برخی مکاتب که براساس دانش بشری به این سؤالات پاسخ داده‌اند و نتایج ناگواری در زندگی انسان‌ها داشته‌اند، به سایت گروه قرآن و معارف بخش «دانش تکمیلی» به آدرس <http://quran-dept.talif.sch.ir> مراجعه کنید.

توجه: مطالب بخش «دانش تکمیلی» صرفاً جهت توسعه اطلاعات دانش‌آموزان علاقه‌مند بوده و در آزمون‌های پایانی و یا آزمون‌های سراسری سؤالی از آن طراحی نخواهد شد.

۹

سؤالات امتحانی

۳۷- محدودیت عمر انسان لزوم پاسخگویی کاملاً درست و قابل اعتماد به مفهوم چگونه‌زیستن را ایجاد می‌کند. (درست - نادرست)

۳۸- هر پاسخ احتمالی و مشکوک به سؤالات نیازهای برتر انسان نیازمند ..... و ..... است.

۳۹- دو ویژگی پاسخ به نیازها و سؤالات اساسی انسان را بنویسید.

۴۰- چرا باید پاسخ به نیازهای اساسی انسان همه‌جانبه باشد؟

۴۱- ارتباط کامل و هماهنگ ابعاد وجودی انسان و عدم برنامه‌ریزی جداگانه برای هر بعد، کدام ویژگی پاسخ به نیازهای برتر را ایجاد می‌کند؟

۱) کاملاً درست و قابل اعتماد بودن ۲) همه‌جانبه‌بودن

۴۲- چرا نمی‌توان با تجربه راه درست زندگی را کشف کرد؟

۴۳- چرا پاسخ به نیازها و سؤالات اساسی باید کاملاً درست و قابل اعتماد باشد؟

۴۴- انسان به سبب داشتن ویژگی‌هایی همچون عقل و اختیار این توانایی را دارد که مسیر سعادت خود را طراحی کند. (درست - نادرست)

۴۵- هدایت خداوند برای انسان از مسیر دو ویژگی ..... و ..... می‌گذرد.

۴۶- انسان با کسب ..... و تشخیص ..... راه صحیح زندگی می‌یابد.

۴۷- به چه دلیل تنها خداوند پاسخ نیازهای اساسی انسان را می‌داند؟ (دو دلیل)

آیه ۵۰ سورة طه: ﴿رَبَّنَا اَعْطِ كُلَّ شَيْءٍ...﴾

پیام‌های آیه: ۱- هدایت یک اصل عام و همگانی است.

۲- خداوند هر مخلوقی را مطابق با هدف آن هدایت می‌کند.

شیوه هدایت متفاوت است.

خداوند همه موجودات را هدایت می‌کند

هدایت بر مبنای ویژگی‌های هر موجود شکل می‌گیرد.

انسان با در کنار هم قرار دادن دو چیز می‌تواند به سؤالات اساسی و نیازهای برتر پاسخ گوید

نکته: اختیار انسان سبب می‌شود انسان راه‌های دیگری غیر از راه و برنامه الهی را هم بتواند انتخاب کند.

پیامد انتخاب برنامه غیرالهی

دست خالی به آخرت خواهد رفت.

علت: چون هر برنامه دیگری غیر از برنامه خداوند نمی‌تواند پاسخ درستی به نیازهای اساسی انسان بدهد.

حدیث امام کاظم (ع): ای هشام ...

پیام‌های حدیث: ۱- ارسال رُسل برای تعقل کردن بندگان در پیام الهی است.

۲- معرفت برتر ← سبب پذیرفتن بهتر پیام الهی می‌شود.

۳- برتری در تعقل و تفکر ← سبب داناتر شدن نسبت به فرمان‌های الهی است

۴- عقل کامل‌تر ← سبب بالاتر رفتن رتبه انسان است.

دقت کنید:

عقل + اختیار ← هدایت ویژه انسان

عقل + وحی ← دستیابی به پاسخ سؤال‌های اساسی

است. او هر مخلوقی را برای هدفی معین خلق می‌کند و برای رسیدن به آن هدف، او را هدایت و راهنمایی می‌فرماید. پس هدایت، یک اصل عام و همگانی در نظام خلقت است.

... قَالَ رَبَّنَا اَلَّذِي اَعْطٰ كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدٰی

پروردگار ما همان کسی است که آفرینش هر چیزی را به او بخشیده، سپس [او را] هدایت کرده است.

خداوند همه مخلوقات را هدایت می‌کند، اما شیوه هدایت مخلوقات با یکدیگر متفاوت است. خداوند هر دسته از مخلوقات را، متناسب با ویژگی‌هایی که در وجودشان قرار داده هدایت می‌کند.^۱ انسان نیز که سرمایه‌های ویژه خود را دارد، شیوه هدایت مخصوص خود را داراست. یکی از این سرمایه‌ها، توانایی تعقل و تفکر و سرمایه دیگر قدرت اختیار و انتخاب اوست؛ انسان، ابتدا درباره هر کاری تفکر می‌کند، اگر تشخیص داد آن کار مفید است و او را به هدفش می‌رساند، آن را انتخاب می‌کند و انجام می‌دهد.

هدایت خداوند نیز از مسیر این دو ویژگی می‌گذرد؛ یعنی خداوند برنامه هدایت انسان را از طریق پیامبران می‌فرستد؛ این برنامه که دربرگیرنده پاسخ به سؤالات بنیادین است، توسط رسولان به مردم ابلاغ می‌شود تا انسان با تفکر در این برنامه و پی بردن به ویژگی‌ها و امتیازات آن با اختیار خود، این برنامه را انتخاب کند و در زندگی به کار بندد و به هدفی که خداوند در خلقت او قرار داده است برسد. انسان با عقل خود در پیام الهی تفکر می‌کند و با کسب معرفت و تشخیص باید‌ها و نبایدها، راه صحیح زندگی را می‌یابد و پیش می‌رود.

امام کاظم (ع) به شاگرد برجسته خود، هشام بن حکم فرمود:

«ای هشام، خداوند رسولانش را به سوی بندگان نفرستاد، جز برای آنکه بندگان در پیام الهی تعقل کنند. کسانی این پیام را بهتر می‌پذیرند که از معرفت برتری برخوردار باشند و آنان که در تعقل و تفکر برترند، نسبت به فرمان‌های الهی داناترند و آن کس که عقلش کامل‌تر است، رتبه‌اش در دنیا و آخرت بالاتر است».^۲ بنابراین با کنار هم قرار گرفتن عقل و وحی می‌توان به پاسخ سؤال‌های اساسی دست یافت. البته انسان به علت دارا بودن اختیار می‌تواند راه‌های دیگری را نیز برگزیند. اما چنان‌که گفته شد، چون هر

۱- سورة طه، آیه ۵۰.

۲- به طور مثال، زبور عسل که ساختمان بدنی ویژه‌ای دارد و برای تولید عسل باید مکان مخصوصی تهیه کند، خداوند او را هدایت می‌کند تا آن کندوی مخصوص را بسازد (سورة نحل، آیه ۶۸).

۳- اصول کافی، کلینی، ج ۱، ص ۱۹.

سؤال‌های امتحانی

۴۸- شیوه متفاوت هدایت انسان، ریشه در تفاوت اهداف او دارد. (درست - نادرست)

۴۹- خداوند هر دسته از مخلوقات را متناسب با ..... هدایت کرده است.

۵۰- برنامه هدایت انسان دربرگیرنده چیست؟

۵۱- ارسال برنامه هدایت انسان از طرف خداوند چگونه صورت گرفته است؟

۵۲- چرا شیوه هدایت انسان با دیگر موجودات متفاوت است؟

۵۳- چه تعداد از موارد زیر، شیوه هدایت الهی را به درستی بیان نموده است؟

الف) خداوند هر دسته از مخلوقات را متناسب با نیازهای برتر آن هدایت می‌کند.

ب) انسان با عقل خود در پیام الهی تفکر می‌کند و با تشخیص نیازهایش راه صحیح زندگی را می‌یابد.

پ) انسان با تفکر در برنامه الهی و پی بردن به ویژگی‌ها و امتیازات آن، با اختیار خود آن را انتخاب می‌کند.

ت) ویژگی‌های انسان سبب شده شیوه هدایت او متفاوت از سایر مخلوقات باشد.

۱) ۳ مورد ۲) ۱ مورد ۳) ۲ مورد

۵۴- دو ویژگی تعقل و اختیار، چگونه در انجام امور انسان را یاری می‌دهند؟

۵۵- با کنار هم قرار دادن عقل و اختیار می‌توان به پاسخ سؤال‌های اساسی دست یافت. (درست - نادرست)

۵۶- به فرموده امام کاظم (ع) ترفیع رتبه در دنیا و آخرت، بازتاب تکامل عقل است. (درست - نادرست)

۵۷- امام هفتم شیعیان، داناتر بودن به فرمان الهی را معلول معرفت برتر انسان دانسته‌اند. (درست - نادرست)

۵۸- آنان که در تعقل و تفکر برترند، نسبت به فرمان‌های الهی ..... هستند.

۵۹- انسان چگونه می‌تواند به پاسخ سؤالات اساسی خود دست یابد؟

۶۰- چرا پاسخ‌هایی که انسان از طریق غیرالهی به دست می‌آورد انسان را دچار زیان می‌کند؟

۶۱- مطابق حدیث امام کاظم (ع) دلیل فرستادن رسولان الهی به سوی بندگان از طرف خداوند چه بود؟

۶۲- آیه شریفه ﴿رَبَّنَا اَلَّذِي اَعْطٰ كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدٰی﴾ چه پیامی در مورد هدایت الهی در خود دارد؟

آیه ۱۶۵ سوره نساء: ﴿رسلًا مبشرين و منذرين...﴾

- پیام آیه: ۱-** هدف فرستادن پیامبران جلوگیری از بهانه‌جویی انسان‌ها در روز قیامت و تمام کردن حجت بر آن‌هاست.
- ۲-** پیامبران الهی بشارت‌دهنده و بیم‌دهنده هستند.
- ۳-** هدف فرستادن پیامبران الهی پاسخگویی به نیازهای بشر در مورد کشف راه درست زندگی است.

برنامه دیگری غیر از برنامه خداوند نمی‌تواند پاسخ درستی به آن نیازها بدهد، انسان زبان خواهد کرد و با دست خالی به دیار آخرت خواهد شتافت و در آنجا زبان خود را مشاهده خواهد کرد.

تکمیل کنید *پیامبر انتقابی برنامه‌ای غیر از برنامه خداوند*

اگر خداوند به سؤال‌های اساسی انسان پاسخ ندهد و او را رها کند، انسان در قیامت می‌تواند بگوید: *من راه سعادت را نمی‌دانستم و به همین دلیل گمراه شدم...*

خداوند، در قرآن کریم درباره تمام و کامل شدن حجت الهی با فرستادن انبیا فرموده است: *رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَ مُنْذِرِينَ لِّئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ...*

رسولانی [را فرستاد که] بشارت‌دهنده و بیم‌دهنده باشند، تا بعد از آمدن پیامبران، برای مردم در مقابل خداوند، دستاویز و دلیلی نباشد....

خداوند با *فرستادن پیامبران بشارت‌دهنده و بیم‌دهنده*... را به *بها نه‌گیری انسان‌ها*... را بسته است و حجت را بر بندگان تمام کرده است.

.....

اندیشه و تحقیق

۱- آیا انسان می‌تواند پاسخ دادن به نیازهای برتر را نادیده بگیرد و بر اساس ضرب المثل «هرچه پیش آید، خوش آید» رفتار کند؟ چرا؟ *فیر؛ زیرا در این صورت فرصت عمر را هدر می‌دهد و دچار فسران فواید شد.*

۲- آیا می‌توانیم پاسخ به نیازهای برتر را به احساسات شخصی و سلیقه فردی واگذار کنیم؟ چرا؟ *فیر؛ زیرا سلیقه‌ها هر فرد برای رسیدن به سعادت کافی نیست و اختلاف راه‌های مقتضی در پی دارد و ضمناً این نیازها فراتر از سلیقه‌ها و احساسات شفاهی است.*

۳- قرآن کریم خطاب به پیامبر اکرم ﷺ می‌فرماید: «همانا ما این کتاب را به حق برای مردم بر تو نازل کردیم. پس هر که هدایت یافت، خودش سود کرده و هر که گمراه شد، تنها به زیان خود عمل کرده است و تو وکیل و مدافع آنها نیستی»^۱. *این آیه بیانگر است که با وجود پیامبران الهی و هدایت این آیه به کدام یک از مفاهیم درس اشاره دارد؟ او، بهانه‌جویی برای مردم بسته شده است.*

۴- شعر زیر با کدام یک از نیازهای برتر انسان مرتبط است؟ چرا؟

مرد خروند حنر پیشه را   عمر دو بایست در این روزگار
تا به یکی تجربه آموختن   با دیگری تجربه بردن به کار^۲

کشف راه درست نیستن؛ زیرا می‌فواهد با تجربه به آن پی ببرد که در این صورت نیازمند دو عمر است؛ یکی برای تجربه کردن و دیگری برای به کار بردن آن (که امکان پذیر نیست؛ پس باید راه درست زندگی را از خداوند و برنامه او خواست).

۱- سوره نساء، آیه ۱۶۵.

۲- سوره زمر، آیه ۴۱.

۳- هنریشه: کاردان و با فرهنگ.

۴- سعدی.

سؤال‌های امتحانی

- ۶۳- مطابق پیام آیه شریفه ﴿رسلًا مبشرين و منذرين لئلا يكون للناس على الله حجة...﴾ فرستادن پیامبران چه ثمره‌ای خواهد داشت؟
- ۶۴- با تکیه بر مستند و حیانی ﴿رسلًا مبشرين و منذرين لئلا يكون للناس على الله حجة بعد الرسل﴾، خداوند چگونه راه هرگونه عذر و بهانه را مسدود کرده است؟
- ۶۵- خداوند با ارسال پیامبران الهی راه ..... را بسته و ..... را بر بندگان تمام کرده است.
- ۶۶- اگر خداوند به سؤال‌های اساسی انسان پاسخ ندهد انسان در قیامت چه دستاویزی دارد؟
- ۶۷- این شعر سعدی به کدام نیاز انسان اشاره دارد؟
«مرد خردمند هنر پیشه را   عمر دو بایست در این روزگار»
- ۶۸- آیا انسان قادر به انتخاب راه دیگری غیر از برنامه و راه خداوند خواهد بود، در این صورت چه پیامدی را باید بپذیرد؟
- ۶۹- آیه شریفه «همانا این کتاب را به حق برای مردم بر تو نازل کردیم پس هر که هدایت یافت خودش سود کرده ...» به چه موضوعی اشاره می‌کند؟
- ۷۰- با کنار هم قرار دادن عقل و وحی می‌توان به پاسخ نیازهای اساسی و بنیادین دست یافت. (درست - نادرست)

(نهایی فرداد ۱۳۰۳)

خلاصه نموداری تفکر و اندیشه

- آب، مایه حیات و اساس زندگی جهان مادی
- آیه ﴿وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ﴾
- آیه ﴿لِنَحْيِي بِهِ بَلَدَةً مِيتًا﴾
- دین (دعوت خدا و پیامبر)، اکسیر حیات زندگی معنوی و حقیقی
- آیه ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾

خلاصه نموداری درس اول: هدایت الهی

نیازهای انسان

- نیازهای غریزی و طبیعی (مانند آب و هوا و ...) - خداوند
  - پاسخ به آن‌ها را در عالم طبیعت آماده کرده است.
  - قدرت آگاه‌شدن از آن‌ها را به انسان داده است.
- نیازهای برتر (بنیادین)
  - فراتر رفتن از سطح زندگی روزمره
  - برآمده از سرمایه‌های ویژه انسان
  - پاسخ صحیح به آن‌ها ضامن رستگاری
  - به دل‌مشغولی و دغدغه تبدیل می‌شوند.
  - آرامش در یافتن پاسخ آن‌هاست.
۱. شناخت هدف زندگی
  - «انسان برای چه زندگی می‌کند؟» (چرایی زندگی)
  - عدم شناخت هدف حقیقی و خطا در شناخت آن - از دست دادن عمر
  - حدیث امام سجاده علیه السلام: «خدایا ایام زندگی مرا به آن چیزی اختصاص بده که برای آن آفریده‌ای»
  - آیه ﴿إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ ...﴾
۲. درک آینده خویش
  - سؤال‌های مربوط به زندگی پس از مرگ
  - مانند: آینده چگونه است؟ آیا زندگی با مرگ تمام می‌شود؟ و ...
  - شعر: «روزها فکر من این است و همه شب سختم / که چرا غافل از احوال دل خویشتنم از کجا آمده‌ام آمدنم بهر چه بود / به کجا می‌روم آخر نمایم وطنم»
۳. کشف راه درست زندگی
  - راه زندگی (چگونه زیستن)
  - دغدغه جدی انسان‌های فکور و خردمند (زیرا انسان تنها یک بار عمر می‌کند).
  - ارتباط دقیق با دو نیاز دیگر
  - شعر: «مرد هنرمند هنرپیشه را / عمر دو بایست در این روزگار ...»
  - آیات سوره عصر: ﴿وَالْعَصْرِ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خَسْرٍ ...﴾
  - (عامل رهایی از زیان از دست دادن عمر، ایمان، عمل صالح، اهل حق و صبر بودن و سفارش به آن است.)
- پاسخ به نیازهای برتر: ویژگی‌ها
  - الف) کاملاً درست و قابل اعتماد باشد. (عمر کوتاه آدمی برای تجربه و آزمون پاسخ‌های مشکوک کافی نیست).
  - ب) همه‌جانبه باشد. (به دلیل ارتباط تنگاتنگ ابعاد وجودی انسان)
  - تنها خداوند قادر است به نیازهای برتر انسان پاسخ دهد، زیرا:
    - آگاهی کامل از خلقت او جایگاهش در نظام هستی و ابعاد وجود او دارد.
    - (عقل انسان به تنهایی قادر به پاسخگویی به این سؤال‌ها نیست).
    - از سرنوشت بعد از مرگ و عاقبت او باخبر است.
- شیوه هدایت خداوند
  - برای هر دسته از مخلوقات - متناسب با ویژگی‌هایشان - آیه شریفه ﴿قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى ...﴾
  - برای انسان
    - متناسب با دو ویژگی تعقل و قدرت اختیار
    - ارسال برنامه هدایت انسان از طریق پیامبران الهی
    - تفکر انسان در این برنامه و پی‌بردن به ویژگی‌ها و امتیازات
    - انتخاب این برنامه با اختیار خود و به کار بردن آن
    - رسیدن به هدف خلقت
  - عقل + وحی الهی - دستیابی به پاسخ سؤال‌های اساسی
  - حدیث امام کاظم علیه السلام: «ای هشام خداوند رسولانش را به سوی بندگان نفرستاد، جز برای آن‌که بندگان در پیام الهی تعقل کنند ...»
  - آیه ﴿رَسُولًا مَّبْشَرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِّئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرِّسَالِ ...﴾
  - (ارسال پیامبران بشارت‌دهنده و اندازکننده برای اتمام حجت و بستن راه بهانه بندگان است.)
  - آیه «همانا ما این کتاب را به حق برای مردم بر تو نازل کردیم ...»

● آیات قرآن و احادیث

۷۱- استقراریابی افراد در زمرهٔ بشارت الهی ﴿لما یحییکم﴾، با طی کدام مراتب حاصل می‌شود؟

۷۲- مطابق مستندات و حیانی آیات سورهٔ عصر، آمران به معروفی که زینت‌بخش وجودشان ایمان و عمل صالح است از چه ثمره‌ای برخوردارند؟

● جملات درست و نادرست را با علامت (✓ و ✗) مشخص کنید.

۷۳- نیازمندی دائمی انسان به داشتن برنامه‌ای که ضامن سعادتش باشد برخاسته از ارائهٔ برنامه‌های گاهاً متفاوت و متضاد از جانب مکاتب بشری است.

۷۴- آگاهی کامل از سرنوشت انسان‌ها پس از مرگ و زاد و توشه سفر به زندگی ابدی لازمهٔ پاسخ به پرسش‌های مستند ادبی «از کجا آمده‌ام آمدنم بهر چه بود»، می‌باشد.

۷۵- ادلهٔ عقلی مبنی بر ناتوانی انسان در طراحی مسیر سعادت، فقدان قدرت وی بر ارائهٔ پاسخ‌های فراگیر و به دور از نقصان و خطا به سؤالات بنیادین می‌باشد.

● به سؤال زیر پاسخ کوتاه دهید.

۷۶- حاکمیت قانون الهی «شکل‌گیری معاد انسان از عمل اختیاری او»، ضرورت اتخاذ کدام رویه را برای انسان ایجاب می‌کند؟

۷۷- رابطهٔ سعادت انسان و نیازهای اساسی او چگونه است؟

۷۸- کدام نیاز برتر انسان، خود را در قالب سؤال «انسان برای چه زندگی می‌کند؟» نشان می‌دهد؟

۷۹- پیامد عدم شناخت هدف حقیقی زندگی برای انسان چیست؟

۸۰- چرا دغدغهٔ انسان‌های فکور و خردمند برای کشف راه درست زندگی دغدغه‌ای جدی محسوب می‌شود؟

● به سؤالات زیر پاسخ تشریحی دهید.

۸۱- مردودیت نادیده‌انگاری پاسخگویی به سؤال‌های حاصل از اندیشیدن انسان در افقی از روزمرگی‌های زندگی را اثبات نمایید.

۸۲- چگونگی دستیابی انسان به هدف خلقت با بهره‌مندی از سرمایه‌های خدادادی‌اش را شرح دهید.

۸۳- رویارویی انسان با نیازهای برتر چه هنگامی صورت می‌گیرد؟

۸۴- انسان در رویارویی با نیازهای برتر چه موقع آرام و قرار می‌گیرد؟

۸۵- چه سؤال‌هایی در قالب نیاز «درک آیندهٔ خویش» قابل طرح است؟ (چهار مورد)

۸۶- توضیح دهید که چگونه خداوند انسان را از مسیر دو ویژگی فطری او هدایت می‌کند.

● گزینهٔ صحیح را انتخاب کنید.

۸۷- کدام سؤال اساسی انسان در قالب بیت «از کجا آمده‌ام آمدنم بهر چه بود / به کجا می‌روم آخر تنمایی وطنم» مطرح نشده است؟

(۱) راه درست زندگی برای استفاده از سرمایه‌های خدادادی چیست؟

(۲) کدام هدف است که انسان با اطمینان خاطر زندگی‌اش را صرف رسیدن به آن می‌کند؟

(۳) خوشبختی انسان در سرای آخرت در گرو انجام چه کارهایی است؟

۸۸- تکمیل‌کنندهٔ این عبارت قرآنی کدام گزینه است؟ ﴿وَالْعَصْرُ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ أَلَّا...﴾

(۱) کسانی که همراه نیکوکاری، از حق پیروی می‌کنند و در مسیر الهی صبر پیشه می‌سازند.

(۲) ایمان‌آوردگانی که عمل صالح انجام می‌دهند و علاوه بر رعایت حق و صبر، دیگران را به سوی آن دعوت می‌کنند.

۸۹- عبارت کدام گزینه، به علت فرستادن رسولانی که بشارت‌دهنده و انذارکننده می‌باشند، اشاره می‌کند؟

(۱) ﴿إِذَا دَعَاكَ لِمَا يَحْيِيكَ﴾ (۲) ﴿لَّئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ﴾

۹۰- ابیات زیر با پیام کدام آیهٔ شریفه مرتبط است؟

«مرد خردمند هنرپیشه را / عمر دو بایست در این روزگار

تا به یکی تجربه‌آموختن / با دگری تجربه بردن به کار»

(۱) ﴿رَسُولًا مَّبْشَرِينَ وَمُنْذِرِينَ لئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرِّسَالِ﴾ (۲) ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ * أَلَّا الْذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾

آزمون جمع بندی درس اول

● آیات قرآن و احادیث

۹۱- مطابق آیه شریفه ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾ زندگی حقیقی را چه کسانی و چگونه در خواهند یافت؟ (۵/۵)

۹۲- آیه شریفه ﴿قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى﴾ مربوط به کدام اصل عام و همگانی است؟ (۵/۵)

۹۳- براساس آیه ﴿رَسُولًا مَّبْشُرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِّئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرِّسَالِ﴾ خداوند چگونه راه عذر و بهانه را بر مردم بسته است؟ (۵/۵)

۹۴- براساس حدیث امام کاظم علیه السلام به هشام، چه کسانی پیام‌های الهی را بهتر می‌پذیرند؟ (۵/۵)

● جملات درست و نادرست را با علامت (✓) و (✗) مشخص کنید.

✗	✓
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

۹۵- چرایی زندگی در نیاز «شناخت هدف زندگی» نهفته است. (۵/۲۵)

۹۶- انسان در صورتی که در افق بالاتری بیندیشد می‌تواند پاسخ‌های سؤالات اساسی خود را دریافت کند. (۵/۲۵)

۹۷- با کنار هم قراردادن عقل و وحی می‌توان پاسخ سؤالات اساسی را دریافت. (۵/۲۵)

۹۸- تفاوت در شیوه هدایت انسان با سایر مخلوقات، ثمره ویژگی‌های متمایزکننده اوست. (۵/۲۵)

● جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

۹۹- برنامه هدایت انسان از جانب خداوند دربرگیرنده ..... است. (۵/۵)

۱۰۰- اگر انسان ..... را نشناسد، عمر خود را از دست داده است. (۵/۵)

۱۰۱- پاسخ به نیازهای اساسی باید ..... باشد؛ یعنی نیازهای مختلف انسان را به صورت هماهنگ پاسخ دهد. (۵/۵)

● به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

۱۰۲- چه کسانی در زندگی دچار خسران شده و با دست خالی رهسپار دیار آخرت می‌شوند؟ (۵/۵)

۱۰۳- شیوه هدایت خداوند وابسته به چیست؟ (۵/۵)

۱۰۴- چرا پاسخ‌ها به سؤالات بنیادین باید درست و قابل اعتماد باشد؟ (۵/۵)

● اصطلاح زیر را تعریف کنید.

۱۰۵- نیازهای برتر (بنیادین) (۱)

● گزینه صحیح را انتخاب کنید.

۱۰۶- دغدغه جدی انسان‌های فکور و خردمند چیست؟ (۵/۵)

(۱) شناخت هدف زندگی است، زیرا عدم شناخت آن موجب اتلاف عمر می‌شود.

(۲) شناخت چگونه زیستن است، زیرا تنها یک بار فرصت زندگی دارد و نباید خطا کند.

(۳) درک آینده خویش است، زیرا اگر از آینده شناختی نداشته باشد نمی‌تواند گام مؤثری بردارد.

● به سؤالات زیر پاسخ تشریحی دهید.

۱۰۷- نیازهای طبیعی و غریزی انسان چگونه هستند؟ توضیح دهید. (۱)

۱۰۸- انسان چگونه هدایت الهی را برای طی راه درست زندگی خود به کار می‌گیرد؟ (۱/۵)

پاسخ نامه تشریحی

پاسخ نامه درس ۱

- ۱- درست
- ۲- نادرست؛ اعمال اختیاری مهم هستند.
- ۳- خداوند
- ۴- اخلاق - اعمال
- ۵- تقرب به خداوند
- ۶- زیرا همه موجودات جهان از آن خدا هستند.
- ۷- زیرا معاد هر انسان براساس اعمال اختیاری او شکل می گیرد.
- ۸- هدایت خداوند
- ۹- آب حیات بخش جهان مادی است.
- ۱۰- وابسته به آب است. ۱۱- پذیرش دعوت خدا و پیامبر
- ۱۲- عبارت ﴿استجیبوا لله و للرسول اذا دعاکم﴾
- ۱۳- گزینه «۲» اکسیر حیات روح بشر، اطاعت از دستورات خدا و پیامبر ﷺ (دین الهی) است.
- ۱۴- گزینه «۲» آیه به زندگی بخشی دین اشاره می کند (اجابت کنید خدا و رسولش را آن گاه که شما را به چیزی فرامی خواند که به شما زندگی حقیقی می بخشد).
- ۱۵- زیبایی - طراوت
- ۱۶- آب - دین
- ۱۷- پذیرش دعوت الهی
- ۱۸- دائمی (همیشگی)
- ۱۹- نیازهایش - سعادتش
- ۲۰- باید پاسخگوی نیازهایش باشد و سعادت او را تضمین کند.
- ۲۱- گزینه «۲» بازتاب نیاز دائمی انسان به داشتن برنامه است.
- ۲۲- نیازهای طبیعی و غریزی انسان (نیاز به آب یک نیاز طبیعی و مادی است).
- ۲۳- نیاز برتر شناخت هدف زندگی
- ۲۴- درست
- ۲۵- درست
- ۲۶- نادرست؛ در صورت یافتن پاسخ سؤال های اساسی به آرامش خواهیم رسید.
- ۲۷- سرمایه های ویژه ای
- ۲۸- دل مشغولی - دغدغه
- ۲۹- (۱) پاسخ به این نیازها در عالم طبیعت قرار داده شده است. (۲) راه پاسخگویی به آنها نیز به انسان داده شده است.
- ۳۰- گزینه «۲» عبارت «آمدنم بهر چه بود»، بیانگر شناخت هدف زندگی است.
- ۳۱- خداوند به «عصر و زمان» سوگند خورده است. - خسارت از دست دادن زمان و عمر
- ۳۲- ایمان - انجام عمل صالح - اهل حق و صبر بودن و دعوت دیگران به حق و صبر
- ۳۳- نیاز برتر کشف راه درست زندگی
- ۳۴- کشف راه درست زندگی
- ۳۵- کشف راه درست زندگی (چگونه زیستن)
- ۳۶- از دست دادن عمر و پاسخ ندادن به سؤالات مهم زندگی

- ۳۷- درست
- ۳۸- تجربه - آزمون
- ۳۹- کاملاً درست و قابل اعتماد باشد. - همه جانبه باشد.
- ۴۰- پاسخگویی به نیازهای مختلف انسان به صورت هماهنگ
- ۴۱- گزینه «۲» مربوط به همه جانبه بودن است.
- ۴۲- زیرا انسان فقط یک بار فرصت زندگی کردن در دنیا را دارد و اگر آن را تنها صرف تجربه کردن برای راه درست کند فرصتی برای استفاده از آن ندارد.
- ۴۳- زیرا هر پاسخ احتمالی و مشکوک نیازمند تجربه و آزمون است، در حالی که عمر انسان محدود است و برای چنین تجربه ای کافی نیست، به خصوص که راه های پیشنهادی هم بسیار زیاد و گوناگون اند.
- ۴۴- نادرست؛ طراحی مسیر سعادت از انسان بر نمی آید و انسان فقط قادر است با عقل و اختیار خود این مسیر را تشخیص دهد و انتخاب کند. طراحی مسیر سعادت فقط توسط خداوند است.
- ۴۵- تعقل (تفکر) - اختیار
- ۴۶- معرفت - باید ها و نبایدها
- ۴۷- زیرا کسی می تواند به سؤال های اساسی پاسخ دهد که: (۱) آگاهی کاملی از خلقت انسان، جایگاه او در نظام هستی، ابعاد دقیق و ظریف روحی و جسمی و نیز فردی و اجتماعی او داشته باشد. (۲) هم چنین بداند که انسان ها، پس از مرگ، چه سرنوشتی دارند و دقیقاً چه عاقبتی در انتظار آنهاست. (چنین شخصی فقط خداوند است).
- ۴۸- نادرست؛ ریشه در ویژگی های خاص انسان دارد.
- ۴۹- ویژگی هایشان (ویژگی هایی که در وجودشان قرار داده است).
- ۵۰- پاسخ به سؤالات بنیادین
- ۵۱- از طریق وحی به پیامبران الهی
- ۵۲- زیرا انسان ویژگی هایی دارد که او را از سایر مخلوقات متمایز می کند.
- ۵۳- گزینه «۳» دو مورد
- بررسی عبارت ها:
- عبارت الف) نادرست؛ خداوند هر دسته از مخلوقات را مطابق با ویژگی هایشان هدایت می کند. نیازهای برتر مختص انسان است.
- عبارت ب) نادرست؛ انسان با عقل خود در پیام الهی تعقل می کند و با تشخیص باید ها و نبایدها، راه صحیح زندگی را می یابد.
- عبارت پ) درست (عبارت ت) درست (در نتیجه دو مورد درست است).
- ۵۴- ابتدا درباره هر کاری تفکر می کند. اگر تشخیص داد که مفید است و او را به هدفش می رساند، آن را انتخاب می کند و انجام می دهد.
- ۵۵- نادرست؛ با کنار هم قراردادن عقل و وحی می توان به پاسخ سؤال های اساسی رسید.
- ۵۶- درست (هر کس عقلش کامل تر است، رتبه اش در دنیا و آخرت بالاتر است).

۵۷- نادرست؛ معلول برتر بودن در تعقل و تفکر است.

۵۸- داناتر

۵۹- با استفاده از عقل و وحی در کنار هم

۶۰- زیرا پاسخ درستی به نیازهای انسان نمی‌دهد و انسان دست خالی به سرای باقی می‌شتابد.

۶۱- تعقل در پیام الهی

۶۲- همه موجودات از سوی خداوند هدایت می‌شوند.

۶۳- راه دستاویز و بهانه‌گیری انسان در قیامت را خواهد بست.

۶۴- با ارسال پیامبران بشارت‌دهنده و بیم‌دهنده

۶۵- بهانه‌گیری - حجت

۶۶- می‌تواند بگوید راه هدایت را نیافته است.

۶۷- نیاز «کشف راه درست زندگی»

۶۸- بله، انسان به علت دارا بودن اختیار می‌تواند راه‌های دیگری را نیز برگزیند. اما چون هر برنامه دیگری غیر از برنامه خداوند نمی‌تواند پاسخ درستی به نیازهای برتر انسان بدهد، انسان زیان خواهد کرد و با دست خالی به دیار آخرت خواهد شتافت.

۶۹- خداوند با فرستادن پیامبران و هدایت انسان‌ها، راه بهانه‌جویی را بر انسان‌ها بسته است.

۷۰- درست

پاسخ سؤال‌های دشوار درس اول

۷۱- (۱) ایمان (۲) استجابت دعوت خدا و پیامبر

(توضیح) بر طبق آیه ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾ قرارگیری در زمره بشارت دریافت زندگی حقیقی، با طی مراتب ایمان (چون خطاب آیه مؤمنان است) و پذیرش یا اجابت دعوت خدا و پیامبر حاصل می‌شود.

۷۲- زندگی بدون خسارت از دست دادن سرمایه وجودی عمر

(توضیح) بر طبق آیات سورة عصر: ﴿وَالْعَصْرِ، إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَ تَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَ تَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ منظور از آمران به معروف کسانی هستند که دیگران را به حق و صبر دعوت می‌کنند و این افراد دچار خسارانی که در ابتدای سوره به آن اشاره شده است قرار نمی‌گیرند و سرمایه وجودی یعنی عمر خود را از دست نمی‌دهند و عمرشان تلف نمی‌شود.

۷۳- نادرست؛ (احتیاج دائمی انسان به داشتن برنامه‌ای که پاسخگوی نیازهایش باشد و سعادت او را تضمین کند، سبب شده است که در طول تاریخ همواره شاهد ارائه برنامه‌های متفاوت و گاه متضاد از جانب مکاتب بشری باشیم).

۷۴- نادرست؛ (آگاهی کامل از سرنوشت انسان‌ها پس از مرگ و زاد و توشه سفر به زندگی ابدی لازمه پاسخ به پرسش‌های مستند ادبی (شعر) «به کجا می‌روم آخر نمایی وطنم» می‌باشد).

۷۵- درست؛ (عقل انسان به تنهایی نمی‌تواند پاسخ سؤال‌های بنیادین را بدهد).

۷۶- باید برای انجام بهترین عمل، به درستی برنامه‌ریزی کرد و عقاید، اخلاق و اعمالی که موجب رستگاری در دنیا و آخرت می‌شود را شناخت و به آن‌ها پایبند بود.

۷۷- پاسخ صحیح به نیازهای اساسی، سعادت انسان را تضمین می‌کند.

۷۸- شناخت هدف زندگی ۷۹- انسان عمر خود را از دست می‌دهد.

۸۰- زیرا انسان فقط یک بار به دنیا می‌آید و یک بار زندگی در این جهان را تجربه می‌کند.

۸۱- برخی از افراد وقتی با سؤال‌های بنیادین مواجه می‌شوند، برای آسوده کردن وجدان، خود را به بی‌خیالی می‌زنند و می‌گویند خود را درگیر این سؤال‌ها نمی‌کنیم. زندگی به هر صورت پیش رود، برای ما تفاوتی ندارد. اما این‌ها نمی‌دانند که روزی متوجه این تفاوت می‌شوند که دیگر قادر به انجام دادن کاری نیستند؛ بنابراین انسان عاقل نمی‌تواند چنین نگرشی داشته باشد چون پاسخگویی مناسب به نیازهای برتر (بنیادین) سعادت و خوشبختی او را به دنبال دارد و بی‌توجهی به آن‌ها شقاوت و بدبختی ابدی را نصیب انسان خواهد کرد.

۸۲- هدایت خداوند از مسیر دو ویژگی توانایی تعقل و تفکر و قدرت اختیار و انتخاب انسان می‌گذرد؛ یعنی خداوند برنامه هدایت انسان را که دربرگیرنده پاسخ به سؤالات بنیادین است، از طریق پیامبران می‌فرستد، تا انسان با تفکر در این برنامه و پی‌بردن به ویژگی‌ها و امتیازات آن، با اختیار خود این برنامه را انتخاب کند و در زندگی به کار بندد و به هدفی که خداوند در خلقت او قرار داده است، برسد.

۸۳- وقتی از سطح زندگی روزمره فراتر رود و در افق بالاتر بیندیشد.

۸۴- نیازهای برتر به تدریج به دل‌مشغولی، دغدغه و بالأخره به سؤال‌هایی تبدیل می‌شوند که انسان وقتی پاسخ آن‌ها را بیابد آرام می‌گیرد.

۸۵- (۱) آینده انسان چگونه است؟ (۲) آیا زندگی او با مرگ تمام می‌شود یا دفتر حیات او به شکل دیگری گشوده می‌گردد؟ (۳) اگر حیات به شکل دیگری ادامه می‌یابد، نحوه زندگی او پس از مرگ چگونه است؟ (۴) زاد و توشه سفر به جهان دیگر چیست؟ (۵) خوشبختی انسان در آن سرا در گرو انجام چه کارهایی است؟ (چهار مورد کافی است).

۸۶- هدایت خداوند از مسیر دو ویژگی عقل و اختیار است؛ یعنی خداوند برنامه هدایت انسان را که دربرگیرنده پاسخ به سؤالات بنیادین است، از طریق پیامبران می‌فرستد تا انسان با تفکر در این برنامه و پی‌بردن به ویژگی‌ها و امتیازات آن، با اختیار خود این برنامه را انتخاب کند و در زندگی به کار بندد و به هدفی که خداوند در خلقت او قرار داده است، برسد.

۸۷- گزینه «۱» عبارت «آمدنم بهر چه بود» به «شناخت هدف زندگی» اشاره می‌کند که در گزینه (۲) مفهوم آن مطرح شده است. عبارت «به کجا می‌روم آخر نمایی وطنم» نیز به نیاز «درک آینده خویش» مربوط است که مفهوم آن در جمله گزینه (۳) مطرح است.

۸۸- گزینه «۲» بنا بر آیات سورة عصر، مؤمنانی که عمل صالح انجام می‌دهند و اهل حق و صبر هستند دچار زیان و خسار نمی‌شوند.

۸۹- گزینه «۲» با توجه به آیه ﴿رَسُلًا مَّبْشَرِينَ وَمُنْذِرِينَ...﴾ علت فرستادن پیامبران بشارت‌دهنده و بیم‌دهنده این است که برای مردم عذر و بهانه‌ای نباشد و حجت بر آن‌ها تمام شود (لَنَلَا يَكُونَ النَّاسُ عَلَى اللَّهِ حُجَّةً).

۹۰- گزینه «۲» ابیات بیانگر «کشف راه درست زندگی» است، یعنی باید راهی را انتخاب کرد که برای عمر یکباره ما به کار آید و نباید عمر را صرفاً برای تجربه کردن راه‌ها به هدر داد. این مفهوم در آیات سورة عصر نیز نمود دارد که از هدر رفتن عمر و جلوگیری از زیان آن سخن می‌گوید.

آزمون‌های
نوبت اول
و
دوم

ردیف	نمونه امتحان نوبت اول	رشته ادبیات و علوم انسانی	دین و زندگی یازدهم												
۱	امتحان شماره ۱	مدت امتحان: ۸۵ دقیقه	Kheilisabz.com												
۱	پادقت در آیه ها و حدیث به سوالات زیر پاسخ دهید. الف) آیه شریفه ﴿یا ایها الذین آمنوا استجبوا لله و للرسول اذا دعاکم لما یحییکم﴾ به چه موضوعی اشاره دارد؟ ۰/۵ ب) براساس حدیث ﴿أنا معاشر الانبیاء امرنا ان نكلّم الناس عل قدر عقولهم﴾ کدام یک از علل فرستادن پیامبران متعدد اشاره می کند؟ ۰/۵ ج) آیه شریفه ﴿و لن یجعل الله للکافرين علی المؤمنین سیلاً﴾ کدام یک از دلایل ضرورت تشکیل حکومت اسلامی را بیان می کند و نام این قاعده چیست؟ ۱ د) ترجمه آیه ﴿انما ولیکم الله و رسوله و الذین امنوا الذین یقیمون الصلاة و یؤتون الزکاة و هم راکعون﴾ را تکمیل کنید. ۰/۵ همانا ولی شما فقط ..... که ایمان آورده اند؛ همان ایمان آورندگانی که ..... و در حال رکوع، زکات می دهند. ه) حدیث ﴿أنا مدینة العلم و علی بابها فمن اراد العلم فلیأتها من بابها﴾ به کدام ویژگی امام علی علیه السلام تأکید می نماید؟ ۰/۵														
۲	درستی یا نادرستی گزاره های زیر را با ☒ یا ☐ نشان دهید. الف) پس از رحلت رسول خدا صلی الله علیه و آله حوادثی باعث شد رهبری امت از مسیر پیامبر اسلام خارج شود. ۰/۵ ب) امام همه مسئولیت های پیامبر به جز دریافت و ابلاغ وحی را برعهده دارد. ۰/۵ ج) مهم ترین ثمره اخوت مسلمانان با یکدیگر به وجود آوردن فرصت پیشرفت برای آنها است. ۰/۵ د) مردم زمان پیامبر الهی باید به معجزه بودن اعجاز او اعتراف کنند. ۰/۵ ه) نیاز به امنیت و شیوه داد و ستد از نیازهای متغیر انسان است. ۰/۵														
۳	ارتباط میان عبارات سمت راست و چپ جدول را مشخص کنید. (در سمت چپ یک مورد اضافه است.) <table><tr><th>ستون سمت راست</th><th>ستون سمت چپ</th></tr><tr><td>الف) از بین بردن سرمایه وجودی</td><td>۱) کشف راه درست زندگی</td></tr><tr><td>ب) زندگی ابدی پس از مرگ</td><td>۲) شناخت هدف زندگی</td></tr><tr><td>ج) چگونه زیستن</td><td>۳) هدایت کلی موجودات</td></tr><tr><td>د) قدرت اختیار در انتخاب</td><td>۴) درک آینده خویش</td></tr><tr><td></td><td>۵) هدایت ویژه انسان</td></tr></table>			ستون سمت راست	ستون سمت چپ	الف) از بین بردن سرمایه وجودی	۱) کشف راه درست زندگی	ب) زندگی ابدی پس از مرگ	۲) شناخت هدف زندگی	ج) چگونه زیستن	۳) هدایت کلی موجودات	د) قدرت اختیار در انتخاب	۴) درک آینده خویش		۵) هدایت ویژه انسان
ستون سمت راست	ستون سمت چپ														
الف) از بین بردن سرمایه وجودی	۱) کشف راه درست زندگی														
ب) زندگی ابدی پس از مرگ	۲) شناخت هدف زندگی														
ج) چگونه زیستن	۳) هدایت کلی موجودات														
د) قدرت اختیار در انتخاب	۴) درک آینده خویش														
	۵) هدایت ویژه انسان														
۴	واژه های زیر را تعریف کنید. الف) فطرت: ۰/۵ ب) شیعه: ۰/۵														
۵	در موارد زیر با تشخیص درست از نادرست، گزینه / گزاره درست را انتخاب کنید. الف) کدام یک از عبارات های زیر مربوط به ویژگی پاسخ به سؤال های اساسی انسان نیست؟ ۰/۵ ۱) کاملاً درست و قابل اعتماد ۲) همه جانبه بودن ۳) مختصر و مفید بودن ب) کدام یک از گزینه های زیر از نمونه های ولایت معنوی رسول خدا صلی الله علیه و آله نیست؟ ۰/۵ ۱) تصرف در عالم خلقت ۲) آماده کردن دل ها برای هدایت ۳) دریافت وحی به درستی ج) عموم مردم جامعه در اعتقاد خود دنباله رو چه کسانی هستند؟ ۰/۵ ۱) شخصیت های برجسته جامعه ۲) افراد ثروتمند و صاحب نفوذ ۳) رهبران دینی و سیاسی														
۶	به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید. الف) حاکمان بنی امیه و بنی عباس اغلب به چه اندیشه هایی میدان می دادند؟ ۰/۵ ب) امام علی علیه السلام از چه زمانی در خانه پیامبر صلی الله علیه و آله زندگی کرد؟ ۰/۵ ج) لازمه جانشینی پیامبر صلی الله علیه و آله چیست؟ ۰/۵														